

Riigihangete vaidlustuskomisjon
Tartu mnt 85, 10115 Tallinn
vako@fin.ee

29.06.2026

VAIDLUSTUS

Riigi IT keskuse poolt riigihanke nr 277945 sõlmitud raamlepingu alusel läbiviidava minikonkursi nr 312432 „videokonverentsiseadmete ostmise” alusdokumentide kohta

Vaidlustaja: Skarcon OÜ
Registrikood: 11679710
Tehnopargi tee 5, Tõrvandi 61715, Tartu maakond

Vaidlustaja esindaja: vandeadvokaat Keidi Kõiv
Advokaadibüroo RASK
Ahtri 6, 10151 Tallinn
tel: 618 0820, faks: 618 0821
e-post: menetlus@rask.ee

Hankija: Riigi IT Keskus
Registrikood: 77001613
Lõõtsa 8A, 11415 Tallinn
e-post: info@rit.ee

Vaidlustaja taotlused:

1. RHS § 193 lg 1 alusel peatada käesoleva vaidlustuse lahendamise ajaks riigihanke nr 277945 alusel läbi viidava minikonkursi nr 312432 „videokonverentsiseadmete ostmise” menetlus.
2. RHS § 185 lg 4 p 1 ning § 197 lg 1 p-de 4 ja 8 alusel kohustada hankijat viima riigihanke nr 277945 alusel läbi viidava minikonkursi nr 312432 „videokonverentsiseadmete ostmise” tehniline kirjeldus kooskõlla õigusaktidega järgmises osas:
 - 2.1 „Tehniline kirjeldus_312432” tervikus;
 - 2.2 Alternatiivselt juhul, kui vaidlustuskomisjon asub seisukohale, et „Tehniline kirjeldus_312432” ei ole tervikus õigusvastane palub vaidlustaja viia kooskõlla õigusaktidega:
 - 2.2.1. „Tehniline kirjeldus_312432” p 1.5;
 - 2.2.2. „Tehniline kirjeldus_312432” p 4.6.9;
 - 2.2.3 „Tehniline kirjeldus_312432” p 4.1.19, 4.1.20, 4.1.22, 4.2.19, 4.2.20, 4.2.22, 4.3.1, 4.3.20, 4.3.22, 4.3.26, 4.3.33, 4.3.34, 4.3.36, 4.4.8, 4.5.11, 4.6.6, 4.7.4, 4.8.11 Cisco Webex Control Hub nõude ja Cisco Meeting Server 1000 nõude osas.

RASK.

3. RHS § 198 lg 1 alusel jätta hankija menetluskulud tema enda kanda ning mõista hankijalt vaidlustaja kasuks välja lepingulise esindaja kulud ja vaidlustuse esitamisel tasutud riigilõiv.

1. ASJAOLUD

- 1.1. Riigi IT Keskus (edaspidi „**hankija**“ või „**RIT**“) avaldas 22.06.2026 riigihangete registris hankelepingu sõlmimiseks minikonkursi „videokonverentsiseadmete ost“ viitenumbri 312432 (edaspidi „**riigihange**“). Minikonkurss viiakse läbi raamlepingu raames, mis on sõlmitud riigihanke nr 277945 „videokonverentsi-, heli- ja esitlusseadmete soetamine ja teenuste tellimine“ tulemusel. Pakkumuste esitamise tähtajaks on 06.07.2026 kell 11:00.
- 1.2. Skarcon OÜ („**vaidlustaja**“) on minikonkursi alusdokumentidega („**alusdokumendid**“) tutvunud ning tuvastanud, et need sisaldavad mitmeid riigihangete seaduse („**RHS**“) nõuetega vastuolus olevaid tingimusi. Alusdokumentides esinevad puudused rikuvad läbipaistvuse, võrdse kohtlemise, proportsionaalsuse ja konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõtteid, mis takistavad majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamist.
- 1.3. Vaidlustaja hinnangul esineb alusdokumentides kolm iseseisvat puudust. Esiteks on tehniline kirjeldus koostatud viisil, mis kopeerib Cisco tooteperekonna tehnilisi lahendusi ega taga tegelikku võimalust pakkuda samaväärseid tooteid. Teiseks muudab Cisco Webex Control Hub keskhalduse nõue koos muude kumulatiivsete tehniliste parameetritega alternatiivsete lahenduste pakkumise sisuliselt võimatuks, mistõttu märges „või sellega samaväärne“ jääb üksnes näiliseks. Kolmandaks kitsendavad konkurentsi tehnilises kirjelduses nõutud esemete kogum, milles koos Cisco seadmetega hangitakse ka muid seadmeid selle asemel, et neid eraldi osadena hankida.
- 1.4. Kõik eeltoodud puudused rikuvad RHS §-st 3 tulenevaid võrdse kohtlemise, läbipaistvuse, proportsionaalsuse ja konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõtteid ning on vastuolus RHS § 87 ja 88 sätestatud nõuetega tehnilisele kirjeldusele. Tehnilise kirjelduse, hangitavate esemete kogumi ja keskhaldusnõude koostoimes on rikutud ka RHS § 88 eesmärgi tagada tegelik samaväärsus.
- 1.5. Eeltoodud põhjustel esitab vaidlustaja vaidlustuse ning palub vaidlustuskomisjonil tunnistada vaidlustatud tingimused õigusvastaseks ja kohustada hankijat kõrvaldama alusdokumentidest tuvastatud puudused.

2. TAOTLUS MENETLUSE PEATAMISEKS

- 2.1. RHS § 193 lg 1 kohaselt võib vaidlustuskomisjon vaidlustaja põhjendatud taotluse alusel teha igas vaidlustusmenetluse staadiumis otsuse riigihanke peatamise kohta, võttes arvesse peatamisest tulenevaid võimalikke tagajärgi kõigile huvidele, mida võidakse kahjustada.
- 2.2. Vaidlustaja vaidlustab alusdokumendid ning taotleb vaidlustusega nende kooskõlla viimist õigusaktidega. Minikonkursil saabub pakkumuste esitamise tähtaeg **06.07.2026**, pärast millise hetke saabumist ei ole hankijal võimalik enam menetluses avaldatud alusdokumente muuta ega vaidlustajal pakkumust esitada (RHS 125 lg 5). Seega saabub pakkumuste esitamise tähtaeg käesoleva vaidluse ajal.
- 2.3. Praktikas on korduvalt rõhutatud, et kui hankereeglite rikkumise kõrvaldamine on veel võimalik, siis tuleb pakkujale selline õigus taotlemiseks anda. Seega, et tagada vaidlustaja õiguste kaitse ning huvi hankemenetluses osalemiseks, milles on kehtestatud õiguspärased tingimused, ning võttes arvesse, et ei VAKO ega kohtud ei saa kohustada hankijat pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva möödumist alusdokumente muutma, on vajalik riigihanke menetlus peatada. Seda eesmärki toetab ka õiguskaitsemeetmete direktiiv 89/665/EEÜ, mille põhjenduses on sõnaselgelt märgitud, et olemasolevad mehhanismid ei ole alati piisavad, et tagada riigihankenormide järgimine, eelkõige etapis, kus rikkumisi on veel võimalik kõrvaldada. Sellest tulenevalt näeb direktiivi artikli 2 lg 1 p a ette, et läbivaatamismenetluste raames peab olema võimalik võtta esimesel võimalusel ajutisi meetmeid, sealhulgas riigihanke peatamist, eesmärgiga kõrvaldada väidetav rikkumine või vältida asjaomaste huvide edasist kahjustamist.
- 2.4. Riigihanke peatamine ei kahjusta käesolevas asjas avalikku huvi ebaproportsionaalselt. Tegemist on ühekordse videokonverentsiseadmete soetamisega, mis ei ole avalike ülesannete või avaliku huvi silmas pidades määrava tähtsusega. Seadmete soetamise ajaline edasilükkamine vaidlustuse lahendamise ajaks ei sea ohtu ühegi elukriitilise teenuse, taristu ega muu üldhuviga kaitstud eesmärgi toimimist, eriti arvestades ka fakti, et ka minikonkursil sätestatud toote tarneaeg on pikk. Seevastu vaidlustaja huvi on vahetu ja konkreetne. Kui pakkumuste esitamise tähtpäev saabub enne vaidlustuse lahendamist, on

RASK.

vaidlustaja sunnitud esitama pakkumuse alusdokumentide alusel, mis kirjeldavad kogumis ainult ühe tootja terviklahendust ja milles samaväärsuse klausel on näilik, või loobuma menetluses osalemisest üldse. Kummagi tulemuse puhul on vaidlustaja õiguste kahjustamine reaalne ja parandamatu.

- 2.1. Sellest johtuvalt palub vaidlustaja käesolevaga hankemenetluse nr 312432 peatada kuni vaidlustuskomisjoni otsuse jõustumiseni.

3. VAIDLUSTAJA PÕHJENDUSED

- 3.1. Riigihanke direktiivid on alates nende kehtestamisest sedastanud, et „Lepingud tuleks sõlmida objektiivsete kriteeriumide kohaselt, mis tagavad läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja võrdse kohtlemise põhimõtete järgimise ning pakumiste hindamise tõelise konkurentsi tingimustes. [...]“ Euroopa Kohus on sealjuures rõhutanud, et liidu riigihankealased õigusnormid on vastu võetud ühtse turu väljakujundamise raames, millega tagatakse vaba liikumine ja kõrvaldatakse konkurentsipiirangud ning liidu õiguse huvides on, et oleks tagatud võimalikult paljude pakujate osavõtt hankemenetlusest (vt selle kohta 19. mai 2009. aasta kohtuotsus Assitur, [C-538/07](#), [EU:C:2009:317](#), punkt 25 ja [26](#); 23. detsembri 2009. aasta kohtuotsus Serrantoni ja Consorzio stabile edili, [C-376/08](#), [EU:C:2009:808](#), punkt [40](#), ja 22. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Impresa Edilux ja SICEF, [C-425/14](#), [EU:C:2015:721](#), punkt [36](#)).
- 3.2. Tõeline konkurents sealjuures on avatud ja aus turuolukord, kus ettevõtted võistlevad klientide soosingu pärast hinna, kvaliteedi ja innovatsiooni kaudu. See sunnib pakujaid pidevalt arenema.
- 3.3. Hankijatel on selles osas väga suur roll kanda, sest konkurents on niivõrd oluline põhimõtte riigihangetes, et selle edendamine peaks olema iga hanke eesmärk omaette – hankija peaks olema proaktiivne konkurentsi kasvataja, mitte selle põhjendamatu piiraja. Paraku on käesoleval juhul tekkinud vastupidine olukord.
- 3.4. RHS § 88 lg 1 kohaselt, kui vastavas valdkonnas puudub tehniline norm, koostab hankija tehnilise kirjelduse kas hankelepingu eseme **kasutusomaduste või funktsionaalsete nõuete kirjeldusena**, mis võib sisaldada ka keskkonnahoidlikkuse kriteeriume ja mis peab olema piisavalt täpne hankelepingu eseme kindlaksmääramiseks pakkuja poolt ja hankelepingu sõlmimiseks, või käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud viisil või neid kahte omavahel kombineerides. Sama lõige 7 sätestab sealjuures, et tehniline kirjeldus peab tagama kõigile ettevõtjatele võrdsed tingimused pakumuse esitamiseks **ega tohi tekitada objektiivselt põhjendamatuid takistusi** riigihangete avamisel konkurentstile.
- 3.5. Käesoleval juhul ei ole hankija poolt tehnilise kirjelduse koostamisel eeltoodud nõudeid järgitud, kuivõrd tehniline kirjeldus on koostatud mitte järgides hankija vajadusi rahuldavaid kasutusomadusi ja funktsionaalsuseid silmas pidades, vaid koostatud on tootekategooriad, milles jagunevad sisuliselt kaheks:
- 3.5.1. kategooria 1, kuhu kuuluvad järgmised tooted: videokonferentsiseade 1, 2 ja 3, juhttahvel seinale, juhttahvel lauale, kaamera, lauamikrofon ja laemikrofon.
- 3.5.2. kategooria 2, kuhu kuuluvad järgmised tooted: ekraan 75, ekraan 85, ekraani seinakinniti, ekraani tugijalg ratastel, ekraani laekinniti ja AV-IP seade.
- 3.6. Kategoorias 1 on hankija poolt sätestatud väga detailsed nõuded igale tootele, millele vastavad sealjuures vaid ühe tootja „Cisco“ tooteperekonda kuuluvad tooted. Sellele viitab ka viidatud näidistooded.
- 3.7. Seega on tekitatud ka objektiivselt põhjendamatu takistus riigihangete avamisel konkurentstile, sest minikonkursil saavad pakumuse esitada vaid Cisco toodete edasimüüjad. Käesoleval juhul, siis üksnes ATEA AS. Sellist asjaolu keelab kaudselt raamlepingu punkt 5.5.3.
- 3.8. Nimelt on raamlepingu partneriks järgmised ettevõtjad: Skarcon OÜ, ATEA AS, Datel AS ja AS Hansab, kellest Cisco tooteid pakub teadaolevalt vaid ATEA AS. **Seega kuigi kategooria 2 puhul on tegemist toodetega, millele piiravaid nõudeid kehtestatud ei ole ja mida saaksid kõik raamlepingu partnerid pakkuda, siis tekib see kunstlik takistus ainuüksi sellest, et teised edasimüüjad ei oma Cisco toodete edasimüügi õigust.** Seega on käesolev minikonkurs kirjutatud üksnes ATEA AS-ile. Seda näitab ka senine lepingute jaotus, mille järgi on ATEA AS hüvanguks minikonkursse koostatud üle miljoni euro:

RASK.

Jrk nr	Sõlmitud hankes	Lepingu nimetus ja number	Tellija	Töövõtja	Maksumus (km-ta)	Tegelik maksumus (km-ta)	Seisund
> 1		Raamleping_ 277945 nr. 5-3/24-0259-1_1	Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (77001613)	AS Atea (10088390)	17 000 000,00 EUR	1 008 828,50 EUR	Sõlmitud
> 2		Raamleping_ 277945_2 nr. 5-3/24-0259-1_2	Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (77001613)	Aktsiaselts Dattel (10324057)	17 000 000,00 EUR	38 148,00 EUR	Sõlmitud
> 3		Raamleping_ 277945_3 nr. 5-3/24-0259-3	Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (77001613)	Skarcon OÜ (11679710)	17 000 000,00 EUR	188 120,27 EUR	Sõlmitud
> 4		Raamleping_ 277945_4 nr. 5-3/24-0259-1_4	Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (77001613)	Aktsiaselts Hansab (10035867)	17 000 000,00 EUR	22 328,00 EUR	Sõlmitud

3.9. Nimelt tuleneb kategooria 1 toodete puhul konkreetne piirang peamiselt järgmistest tehnilise kirjelduse tingimustest:

- peab ühilduma hankijal kasutusel oleva keskhaldussüsteemiga – Cisco Webex Control Hub (tehnilise kirjelduse punktid 4.1.20, 4.2.20, 4.3.34, 4.4.8, 4.5.11, 4.6.6, 4.7.4, 4.8.11);
- peab täielikult ühilduma hankija infrastruktuuriseadmetega Cisco Meeting Server 1000 (tehnilise kirjelduse punktid 4.1.19, 4.2.19, 4.3.33);
- täitja peab lisama pakutavad litsentsid Riigi IT Keskuse olemasolevale kontole Cisco Webex Control Hub keskkonnas (tehnilise kirjelduse punktid 4.1.22, 4.2.22, 4.3.36);
- seade peab toetama Cisco RoomOS (Webex) ning Microsoft Teams Rooms (Android) keskkonda ja toetama videokoosolekuid vähemalt: Webex, Microsoft Teams, Zoom, Google Meet (tehnilise kirjelduse punkt 4.3.1);
- seadmel peab olema web app fallback, et kui näiteks Teams kõnesid ei ole võimalik teha Teamsi poolse võrgu rikke tõttu siis saab endiselt kasutada Webex, Google Meet ja Zoom kõnesid ilma et peaks kasutama lisa CVI-d või ümber seadistama seadme töö režiimil (tehnilise kirjelduse punkt 4.3.26);
- kaameral on miinimum 4 pildisensorit (tehnilise kirjelduse punkt 4.6.9).

3.10. Eeltoodud tingimused kirjeldavad kategooria 1 toodete puhul vaid Cisco toodete arhitektuuri. Minimaalselt 4 pildisensori olemasolu on sõna-sõnalt kirjeldus Cisco Quad Camera arhitektuurist, mida teised tootjad ei paku ning mitte ühegi muu tootja toote pakkumine kategooria 1 toodetele samuti pole võimalik, sest Webex tugi on Cisco ainuomanduses ning sinna saab ühendada vaid Cisco tooteid või cisco poolt lubatud tooted. Tootja poolelt on see ju arusaadav, sest tootjate eesmärgiks ongi konkurendid välistada, kuid hankijad endale sellist käitumist kuidagi lubada ei tohiks.

3.11. Seega hankija kujundlik kirjeldus sellest, mis on keskhaldus on vaid illusoorne ja hankijal on tegelikult hankelepingu sõlmimisel väga konkreetne soov. Sisuliselt soovib hankija osta lillat autot „või sellega samaväärset värvi toodet“ ning kirjeldab siis, kuidas saavutada lilla toon, segades kokku punane ja sinine värv. See ei ole tegelikult aga mistahes samaväärsus ja ei ole oma olemuselt ka riigihangete seaduse regulatsiooni eesmärk. Seega on hankija enda tehnilise kirjeldusega välistanud käesolevaga mistahes tegeliku konkurentsi, sest

- teised pakkujad ei saa kategooria 2 tooteid pakkuda
- teiste tootjate tooted ei ühildu Webex keskkonnaga

3.12. Hankija ei ole aga kirjeldanud seda, miks selline tegevus on vajalik. Puudub mistahes põhjus, miks peab hankija eelistama vaid ühe keskhaldussüsteemi olemasolu. Hankijal võib olla korraka ka mitu keskhaldussüsteemi või ka mõni konfigureeritud versioon, kus erinevate tootjate seadmed töötavad koos dokumenteeritud ja toetatud konfiguratsioonina. See on turul laialt levinud praktika.

3.13. Seega ei ole vaid ühe Webexi keskhaldussüsteemi olemasolu, kuhu kõik seadmed peavad ühilduma kuidagi põhjendatud, sest tootjad tagavad enda lahendusi erineval viisil. Hankija ei saa endale meeelpärast lahendusi hankida lihtsalt sellepärast, et see on talle mugav või tore või, et tal on juba vastav süsteem olemas ja millistele argumentidele on hankijad erinevates hangetes otsuste tegemisel

RASK.

tuginenud (v.t nt VAKO 24.07.2025 otsus asjas nr 154-25/292302, milles alternatiivset keskhaldussüsteemi ei peetud samaväärseks). Õiguskirjanduses ja ka kohtupraktikas on aga rõhutatud, et ebameeldivused, raskused ja kaasnevad lisatööd ei ole õigustavaks põhjuseks konkreetse toote hankimiseks (M.A.Simovart. Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Veebiväljaanne. § 88 p 30 ja selles viidatud kohtupraktika).

- 3.14. Puudub põhjus, miks ei võiks hankijatel olla mitut süsteemi, kuna vaid nii oleks tagatud reaalne konkurents ja välistatud turu sulgemine.
- 3.15. Nimelt tekitab hankija täna konkreetset vendor lock-in olukorda ja turu sulgemist, mida taunib tugevalt konkurentsioigust ja Euroopa Liidu praktika. Näiteks, leidis Euroopa Kohus lahendis C-578/23, et puudub õiguspärasus rakendada VTA-d ja sõlmida otseleping Tšehhi maksuameti infosüsteemi hooldamiseks selle loojaga, kui hankija enda hanke tegi valesti ja ei nõudnud süsteemi autoriõiguseid, kuna sellise olukorra lõi hankija endale ise halva planeerimise teel. Praegusel juhul esineb identne olukord, sest hankija eelistab järjepanu ettevõtjat, kes otseselt takistab konkurentidel juurdepääsu olulistele tarnetele või konkreetsetele ostjatele. Ja seda hankija eelistatud Webex süsteemi kaudu. Sellist käitumist ei tohiks Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus hankijana endale lubada.
- 3.16. Nimelt on tegemist ühishankijaga, kes pakub täna teenuseid kaheksale ministeeriumile ja enam, kui 75 asutusele, toetades rohkem, kui 9000 avaliku sektori töökohta. Täiendavalt plaanitakse asutuse alla koondada ka kõik riigi kesksed IT baasteenused, ühendades esmalt riigi infosüsteemi ametiga (RIA) riigi IT-keskuse (RIT) ning hiljemalt kolme aasta pärast ka riigiside sihtasutuse (RIKS).
- 3.17. Kui kõigile nimetatud asutustele hangitakse tooteid vaid ühte keskhaldussüsteemi, siis ühel hetkel on kogu riigi tooted vaid Cisco tooted, ja tulevikus on turg kinni ning edasistes hangetes saadakse vaid ebamõistlikke ja kõrgeid pakkumusi, kui teatakse, et konkurente turul ei ole.
- 3.18. Mugavus ei saa põhistada seda, et tulevikus selline risk tekib, mis avalike vahendite säästlikku kasutamist nõnda riivab. Sellise suure asutuse puhul on lausa hädavajalik, et haldussüsteeme ja seadmeid oleks olemas mitmeid, vastasel juhul toimub mõne aja pärast väga karm maksumaksja raha kuritarvitamine ning lõpuks on vastava toote hinnastamine sõltuvuses tootja suvaotsusest Eesti turul, mitte sellest, kui mitu edasimüüjat on Eestis.
- 3.19. Lisaks selgitas Euroopa Komisjon konkreetset, et hankija PEAB vältima mistahes tegusid, mis loovad turutõrkeid. Praegusel juhul on hankija seda aga pika aja vältel soodustanud, mille drastilisemad tagajärjed on alles ees.
- 3.20. **Riigihankemenetluses loetakse konkurents täidetuks siis, kui on olemas konkurents toodete vahel — mitte ainult selle vahel, kes konkreetset toodet müüb. Seega lahendab hankija valemist volest otsast.**
- 3.21. Formaalne viide „või sellega samaväärne“ ei kõrvalda käesoleval juhul konkurentsipiirangut ja seda teab hankija ka ise, sest talle on teada, et Cisco ei luba kõiki tootjaid enda süsteemi.
- 3.22. Kuigi hankija on tehnilises kirjelduses kasutanud viidet samaväärsusele, on tehnilises kirjelduses referentstooted kirjeldatud sedavõrd detailsete ja spetsiifiliste tehniliste lahenduste kaudu, et pakkujatel puudub tegelik võimalus pakkuda teistsuguse tehnoloogilise ülesehitusega lahendusi, sest konkurentide tooteid, mis on võimalised pakkuma samaväärset lahendust, Cisco ei luba ühildada enda keskhaldussüsteemi. Sisuliselt mingit samaväärsust ei eksisteeri. Kui tehniline kirjeldus on üles ehitatud konkreetse referentstoote parameetrite ümber, ei saa alternatiivne lahendus olla praktikas edukas üksnes põhjusel, et see saavutab sama funktsionaalse tulemuse erineva tehnoloogilise lahenduse kaudu. Eeltoodu on aga vastuolus RHS §-de 3 ja 88 eesmärgiga tagada tegelik konkurents (VAKO 210-20/227589, p-d 10.2.1 ja 10.2.3.2; TlnRnKo 3-10-3225, p 18; C-513/23, p 36; C-413/17, p 40). Vaidlustuskomisjon on korduvalt rõhutanud, et märges „või samaväärne“ peab andma reaalse, mitte näilise võimaluse pakkuda teisi tooteid (VAKO 134-16/173967, p-d 6 ja 8; VAKO 272-15/168468, p 8.4 ja 8.6; VAKO 210-20/227589, p 10.2.1). Samaväärsusklauslil puudub faktiline tähendus siis, kui sellist alternatiivset toodet tegelikult turul ei ole (VAKO 134-16/173967, p 8; VAKO 210-20/227589, p-d 10.2.1).
- 3.23. Ühegi hanke eesmärk ei saa ja ei tohi olla konkreetsete seadmete või tehnoloogiate kopeerimine, mida takistab juba iseenesest intellektuaalomandi õigus vaid hankija vajadustest lähtuva terviklahenduse loomine. Praegusel juhul on hankes sellest mindud suure kaarega mööda ning rikutud selliselt ulatuslikult ka riigihankeõiguse üldpõhimõtteid.

RASK.

- 3.24. Selline olukord ei ole kooskõlas riigihankeõiguse põhimõtetega. Nii Euroopa Liidu õigus¹, Eesti vaidlustus- ja kohtupraktika kui ka Rahandusministeeriumi järelevalvepraktika nõuavad ühemõtteliselt, et tehniline kirjeldus ei tohi konkurentsi kunstlikult piirata. Direktiivi 2014/24/EL artikkel 42 ja põhjenduspunkt 74 kohustavad tehnilise kirjelduse koostama viisil, mis võimaldab turul olemas olevate lahenduste mitmekesisuse kajastumist. **Eelistada tuleb funktsionaalsete nõuete kaudu sõnastamist, mis võimaldab igal nõuetele vastaval ettevõtjal pakkumust esitada** (C-568/24, p 50; C-424/23, p-d 43–46). Vaidlustuskomisjon on samuti selgitanud, et RHS § 88 lg 7 kohaselt peab tehniline kirjeldus tagama kõigile ettevõtjatele võrdsed tingimused pakkumuse esitamiseks ega tohi tekitada objektiivselt põhjendamatuid takistusi riigihanke avamisel konkurentidele (VAKO 129-18/195365, p 13).
- 3.25. Konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõte (RHS § 3 p 3) ei hõlma seejuures üksnes isikupõhist, vaid ka tootepõhist konkurentsi. Kui turul on mitu samaväärset toodet, ei ole konkurentsi efektiivselt ära kasutatud ka siis, kui hankija sätestab tingimused, millele vastab vaid üks toode, mistõttu peavad kõik pakkujad pakkuma just seda toodet. Sellises olukorras saab vältimatult eelise konkreetne ettevõtja, kes asjaomast toodet toodab (VAKO 129-18/195365, p 18). Käesoleval juhul on selleks Cisco. Kõik pakkujad, kes soovivad täita tehnilise kirjelduse nõuete kogumit, peavad pakkuma kategooria 1 osas Cisco toodetel põhinevat lahendust, mis annab Cisco ametlikule edasimüüjale automaatselt konkurentsielise teiste ees.
- 3.26. Eeltoodud käitumise lubamatust on kinnitanud hiljaaegu ka Rahandusministeerium Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli poolt läbi viidud hangete järelevalve menetluse käigus. Nimelt selgitas Rahandusministeerium järgmist (Lisa 1):

/.../ ettevõtja on 25.03.2026 palunud hankijal selgitada tehnilise kirjelduse nõudeid, märkides, et tehniline kirjeldus on tõenäoliselt koostatud Mercedes-Benz sõiduki tehnilistele näitajatele tuginedes, kasutab vastava tootja sõidukite varustuse tähistamiseks mõeldud terminoloogiat ning seetõttu võib riigihankes samaväärse sõiduki pakkumine olla komplitseeritud või koguni välistatud (vt 25.03.2026 küsimus ID 1070915). /.../ Hankija muutis 27.03.2026 riigihanke tehnilist kirjeldust, avaldades riigihanke alusdokumentide lehel uue tehnilise kirjelduse, millest olid eemaldatud Mercedes-Benz sõiduki spetsifikatsioonid varustuse tähistamiseks kasutatavad terminid (vt lisatud fail „Lisa 2 uus“)./.../

Ent Rahandusministeeriumi arvates ei ole siiski reeglina põhjust sisustada riigihanke üldpõhimõtteid lihthankemenetluses selliselt, et riigihanke tehniline kirjeldus ei peaks tagama ettevõtjatele võrdsed tingimusi pakkumuse esitamiseks, võiks olla meelevaldne ning võiks tekitada objektiivselt põhjendamatuid takistusi riigihangete avamisel konkurentidele.

Rahandusministeeriumi hinnangul tuleks ka erimenetlusega riigihangetes, nt lihthankemenetlustes, koostatavates tehnilistes kirjeldustes üldjuhul vältida kindla ostuallika, protsessi, kaubamärgi, patendi, tüübi, päritolu või tootmisviisi nimetamist, mis võib anda mõnele ettevõtjale või tootele eeliseid teiste ees või nende osaluse välistada. Riigihanke kavandamisel ei tohi hankija lähtuda eesmärgist konkurentsi kunstlikult piirata (vt RKHKo 05.11.2020, nr 3-20-718, p 15.1). /.../

Kokkuvõtvalt: kui hankelepingu eset on ilma kindlat ostuallikat, protsessi, kaubamärki jms nimetamata võimalik kirjeldada, siis ei tohiks tehnilises kirjelduses ostuallikat, protsessi, kaubamärki jms nimetada, ka siis mitte, kui selline viide on varustatud reservatsiooniga „või sellega samaväärne“ (vt RM 08.04.2025 nr 12.2-1/1333-4 „Järelevalvemenetluse lõpetamine ja soovitus hankijale riigihangete seaduse paremaks järgimiseks“; vt sama seisukohta on väljendatud ka VAKO 15.05.2023, nr 49-23/259711, p 7.3). Euroopa Kohus on asjas nr C-413/17 Roche Lietuva märkinud, et üksnes erandjuhul, kui hankelepingu reguleerimisest ei ole võimalik piisavalt täpselt ja arusaadavalt kirjeldada, lubatakse viidata kindlale margile, päritolule, kaubamärgile vms-le, lisades alusdokumentides märke „või samaväärne“. Tingimusi, millal hankija võib sellist võimalust kasutada, tuleb tõlgendada kitsalt. Kohtuasjas nr C-424/23 DYKA Plastics on Euroopa Kohus selgitanud, et riigihangete direktiivis osutatud tehnilise kirjelduse sõnastamise loetelu on ammendav ning hankija peab sõnastama tehnilise kirjelduse ühel direktiivis nimetatud viisil, välja arvatud vastavates sätetes kindlaks määratud erandite korral. Seejuures aitab kõige paremini konkurentidele avatuse eesmärgi saavutada funktsionaalsete nõuete või kasutusomaduste kirjeldamisest lähtuv tehnilise kirjelduse sõnastamine, mida tuleks kasutada võimalikult laiaulatuslikult. Õigus kirjanduses on täheldatud, et hankepraktikas on märgata samavääruse klausli laiendavat väärtõlgendamist ja -kohaldamist hankijate poolt. Hankijad kasutavad kergekäeliselt ja läbimõtlematult viiteid keelatud alustele, lisades juurde märke „või sellega samaväärne“, olenemata sellest, kas tegelikult on võimalik hankelepingu eset piisavalt täpselt kirjeldada. Selline praktika on vastuolus riigihanke

¹ Kuigi tegemist on lihthankemenetlusega, on Euroopa Kohtu praktika käesolevas asjas asjakohane vähemalt tõlgendusliku orientiirina.

RASK.

korraldamise üldpõhimõtetega (vt E. Pallo, E. Fels. RHS § 88 komm 38 – M. A. Simovart, M. Parind, E. Fels (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2025).

Teisalt ei pruugi keelatud alustele viidete puudumine (sh koos samaväärsete toodete lubatavuse klausliga) veel tähendada, et tehniline kirjeldus on koostatud konkurentsile avatult ja kooskõlas riigihanke korraldamise üldpõhimõtetega. **Konkreetsse toote spetsifikatsiooni täpne ümberkopeerimine on üldjuhul keelatud, ka siis, kui sellelt on eemaldatud viide keelatud alusele. Konkreetse toote spetsifikatsiooni täielik kopeerimine annab eelise just sellele konkreetsele tootele ja välistab suure tõenäosusega alternatiivid** (vt lähemalt E. Pallo, E. Fels. RHS § 88 komm 30 – M. A. Simovart, M. Parind, E. Fels (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2025).

Riigihangete vaidlustuskomisjon on pidanud õigusvastaseks tehnilise kirjelduse koostamist viisil, kus hankija on kirjeldanud konkreetse kaubamärgiga kaetud toodete tingimusi ja märkinud, et tunnistab samaväärseks tooted, kus kõik koostisosad ja lisaained ning nende osakaalud on samad. Samaväärse toote pakkumise võimaldamine on illusoorne ja näiline, kui sellist toodet tegelikult ei ole või pakkuda ei saa (vt VAKO 06.07.2016, nr 134-16/173967, p 8). /.../ Samuti tuleks hankijal pidada silmas, et mida detailsem on tehniline kirjeldus, seda suurem on oht, et teatava tootja tooteid on eelistatud (vt EKO C-413/17: Roche Lietuva, p 37).

Tehnilise kirjelduse üksikasjalikkuse määr peab järgima proportsionaalsuse põhimõtet, mis eeldab selle kontrollimist, kas üksikasjalikkuse määr on soovitatavate eesmärkide saavutamiseks vajalik (Ibid, p 41). Eelnevalt tulenevalt on järeldatud, et hankija ei tohi seada hankelepingu esemele hankija tegelike vajaduste täitmiseks mittevajalikke ja tarbetuid tehnilisi tingimusi, millega kunstlikult eelistatakse teatud ettevõtjat ja välistatakse teised. Konkurentsi piiravad, kindlat ettevõtjat silmas pidavad nn tailor-made hankelepingu eseme tehnilised tingimused on RHS-ga vastuolus ning ühtlasi on hankijal keelatud seada ebevajalikke hanketingimusi, millega põhjendamatult kitsendatakse konkurentsi. Konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõte (RHS § 3 p 3) hõlmab ka tootepõhist konkurentsi: kui turul on mitmeid (hankija tegelikele vajadustele vastavaid) samaväärseid või samaliigilisi tooteid, ei ole konkurents efektiivselt ära kasutatud, kui hankija kehtestab põhjendamatult tingimused, millele vastab vaid üks toode, millega saab eelise asjaomast toodet valmistav (või seda müüv) ettevõtja (vt koos rohkete viidetega VAKO ning kohtute praktikale T. Kuusmann. RHS § 3 komm-d 20 ja 59 – M. A. Simovart, M. Parind, E. Fels (koost). Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2025).

- 3.27. Käesoleval juhul esineb identne olukord, kuivõrd samaväärse toote pakkumise võimalus on illusoorne ja näiline ja selliseid tooteid tegelikkuses ei eksisteeri. Ainult Cisco tooteperekonna tooted vastavad hankija kehtestatud tehnilisele kirjelduse kategooria 1 toodetele ja lähtuvalt asjaolust, et nimetatud Cisco tooted on ühildatud kategooria 2 toodetega, ei ole teistel raamlepingu partneritel üldse võimalik hankesse pakkuma tulla.
- 3.28. Eeltoodust tuleneb seega kokkuvõttes, et „Tehniline kirjeldus“ on koostatud vastuolus RHS §-ga 3, RHS § 88 nõuetega. Vaidlustuskomisjon on leidnud, et kui hankijale saab teatavaks, et tema seatud tehnilised tingimused on põhjendamatult kitsad ja neile vastavad vaid ühe ettevõtja tooted, on hankija ainus võimalus õigusrikkumise kõrvaldamiseks riigihanke alusdokumente muuta (VAKO 129-18/195365, p 13). Käesoleval juhul soosib tehniline kirjeldus põhjendamatult Cisco toodete perekonda ning nõutud parameetrid konkreetsete funktsionaalsuste asemel ei ole sisuliselt põhjendatud. Seetõttu tuleb alusdokumendid vaidlustatud osas viia kooskõlla õigusaktidega.
- 3.29. Alternatiivselt juhul, kui vaidlustuskomisjon asub seisukohale, et „Tehniline kirjeldus“ ei ole tervikus õigusvastane palub vaidlustaja viia kooskõlla õigusaktidega vähemalt resolutsiooni punktides 2.2.1-2.2.3 sätestatud kriteeriumid.

4. MENETLUSLIKUD KÜSIMUSED

- 5.1. **Vaidlustaja subjektiivsete õiguste riive.** RHS § 185 lg 1 kohaselt võib riigihankes osalemisest huvitatud isik esitada vaidlustuse riigihanke alusdokumentide kohta, kui need rikuvad tema õigusi või kahjustavad majanduslikku huvi sõlmida hankeleping. Vaidlustaja soovib esitada pakkumuse videokonverentsiseadmete ostmiseks, kuid Tehniline kirjeldus koosmõjus keskhaldussüsteemi litsentsinõudega muudab selle faktiliselt võimatuks, kuna ainult Cisco-põhine lahendus saab täita kõiki nõudeid samaaegselt. Seega on vaidlustajal põhjendatud majanduslik huvi vaidlustuse esitamiseks (TlnRnKo 3-11-2403, p 16).
- 5.2. **Vaidlustuse esitamise tähtaegsus.** RHS § 189 lg 5 p 1 kohaselt peab vaidlustus, mis esitatakse raamlepingu alusel hankelepingu sõlmimise menetluses, peab olema laekunud vaidlustuskomisjonile seitsme päeva

RASK.

jooksul alates päevast, kui vaidlustaja sai teada või pidi teada saada oma õiguste rikkumisest või huvide kahjustamisest, kuid mitte pärast hankelepingu sõlmimist. Minikonkursi tingimused on avaldatud 22.06.2026, millisel päeval sai vaidlustaja teada enda õiguste rikkumisest. Seega on vaidlustus esitatud tähtaegselt.

- 5.3. **Vaidlustuse läbivaatamise viis.** Vaidlustaja soovib vaidlustuse kirjalikku menetlemist.
- 5.4. **Riigilõiv.** Vaidlustaja on tasunud kooskolas RLS § 258 lg 1 p 2 vaidlustuse esitamisel riigilõivu summas 1280 eurot.
- 5.5. **Esindusõigus.** Vandeadvokaat Keidi Kõiv kinnitab esindusõiguse olemasolu (RHS § 190 lg 1¹).

Lugupidamisega

/digitaalselt allkirjastatud/

Keidi Kõiv

Vandeadvokaat

Skarcon OÜ lepinguline esindaja

